

I doista, takva su to bila vremena, ali je, što je i normalno, pitanje kakva su danas vremena. Jesmo li mi previše tankočutni i razmaženi? Je li ideologija zaspala u budnosti u odabiru imena te vodi li se još uopće bitka za imena? Boji li se korektna suvremena antroponomastika nekih vremena i drži se radije statistike? Jesu li u postmoderni, budući da su velike priče, kako tvrdi Lyotard gotove, priče slične onima prethodnima više nemoguće? Ili je pak u postmoderni, kako tvrdi McHale, usvajanje osobnog imena postalo metafizičko pitanje - kojem se to svijetu od više njih pripada, a ne više modernističko, epistemološko pitanje (spoznajno, raspoznavajuće) - kojoj priči (ideološkom taboru) se unutar svijeta pripada?

Samo se pitanje ideologije iskristaliziralo kao ključno, a i prosječnom će se čitatelju čitajući navedene priče, pa sve da su i čisto fikcionalnog karaktera, odmah upaliti kod za aktivaciju mehanizma automatske detekcije, recepcije i interpretacije ideoloških sadržaja, postupajući svatko prema svom identitetskom protokolu. Premisa od koje se svakako može krenuti jest da je ideologiji osobno ime bitno, pa i dandanas. Ideologija je baš kao i ime ugrađena u primarno čovjekovo razumijevanje svijeta i samoga sebe. To razumijevanje se uvijek prerađivalo i posredovalo simboličkim sustavima (umjetnost, politika, religija, pravo) od kojih je onomastička komunikacija jedna od njih. Ona ujedno, a vidi se iz simboličkih sustava, omogućuje kategorijalni poredak svijeta pa nam naše dvije priče nisu nikakvo čudo. Zanimanje ideologije za proces stvaranja identiteta i kontrolu nad svojim poretkom, dapače ključno je za održavanje i preživljavanje samog sustava. Drugo je pak pitanje morala i etičnosti postupanja što se opet može dobro uvidjeti u našim primjerima i to ostavljamo postrani.

Vraćamo se na početak i pitanju praktičnosti, kako se onda uopće postaviti prema ideologiji i odabiru imena. Prepustiti se neobvezujućoj asocijativnosti ili kopati po lancima uzročno-posljedičnih veza kauzalnosti, a sve u cilju pogađanja neprovjerljivih projekcija onih koji danas i ovdje vladaju sferom imaginarnog i simboličkog. S obzirom na napisano, davanje imena i jest onda nekako utopistički čin, ono ima trajnu mogućnost da nikada ne postane ideologem jer je će se trajno ovjerovljavati u budućnosti. Utopija je svakako dobar način odupiranja ideologiji. Dakako ovakvo, na jedan način emancipacijsko mišljenje, jest u opasnosti da

Završavam s kineskom poslovicom: „Čovjek nakon smrti ostavlja ime, a leopard krzno“.
Zapitajmo se zašto onda živimo kao leopardi, a ne kao ljudi.
Utoliko mi je lakše jer ovaj rad neće zanimati leoparde budući da leopardi ne znaju čitati, ali ne zaboravimo, svakako su opasni.

ostane trajno u nemogućnosti osjećaja udomljenosti što svojom apsolutizacijom opet postaje svojevrsna ideologija bijega.

Opet nam se valja vratiti pitanjima praktičnosti. Pitanje koje nam se daje je kako nam se postaviti prema odnosu osobnog imena i ideologije. Odgovor je uvijek dosadan jer će se svesti na temu slobode ili će odgovor postati neko novo pitanje. Završavam s kineskom poslovicom: „Čovjek nakon smrti ostavlja ime, a leopard krzno“. Zapitajmo se zašto onda živimo kao leopardi, a ne kao ljudi. Utoliko mi je lakše jer ovaj rad neće zanimati leoparde budući da leopardi ne znaju čitati, ali ne zaboravimo, svakako su opasni.

* * *

CRTKANO O OLIVERU I NAMA

Marko Padovan, Vela Luka
marko@timbolje.com

U razmišljanjima o zajedničkom nazivniku našeg naroda postavlja se pitanje postoji li uopće išta oko čega se svi slažu ili bar protiv čega nitko nema ništa protiv jer kod nas, a sada već i u svijetu, čak i kod temeljnih odrednica poput vjere, jezika i državnosti postoje izražene podjele. Što nas uopće drži zajedno osim granica koje su ionako kraćeg vijeka od jednog prosječnog života. Stilizirana šahovnica na dresovima uspješnih sportaša najviše se približila općem prihvaćanju. Nešto kao crveni križ, što bi možda bilo najbolje rješenje za zastavu naše podijeljene nacije, ali šteta što je već zauzeto.

Ispraćaj Olivera kao da se i nije slučajno dogodio nakon što su Hrvati bili jedinstveni u radosti nakon dugo vremena. Površno i paušalno zaključujem da je jedini zajednički nazivnik svih Hrvata, a dijelom i naših susjeda - gostiju, upravo Oliver Dragojević.

Oliver nije bio veliko stablo koje baca sjenu, on je i sam bio malen pod sjenom ogromnog stabla. To stablo je mediteranski život i sve njegove odrednice. Oliver je cvrčak na tom stablu. On je skriveni megafon ambijenta.

Olivera možda nisu baš svi u jednakoj mjeri obožavali, ali gotovo pa sigurno nikome nije smetao. To živim i smrtnim ljudima nije svojstveno jer kad god je na ovom svijetu netko bio velik nekome je ta veličina bila nepodnošljiva. On ipak nije bio veliko stablo koje baca sjenu, on je i sam bio malen pod sjenom ogromnog stabla. To stablo je mediteranski život i sve njegove odrednice. Oliver je cvrčak na tom stablu. On je skriveni megafon ambijenta. Oliver je eksponent našeg načina života, našega duha.

Donesena je odluka da od našeg eksponenta treba napraviti eksponat, uspostaviti memorijalnu zbirku - muzej. Treba računati i na veću okrutnost vremena čiji bi zub mogao nagristi sjećanje na Olivera, njegovim djelima i muzeju usprkos. Taj muzej morao bi ostati atrakcija i bez Olivera, onako kako se danas posvuda i Božić slavi bez spomena slavjenika.

Muzejom ne predstavljamo samo Olivera, predstavljamo naš prostor, naše vrijeme i naš duh. Bio bi to zavičajni muzej prožet osobnošću njegovog najvećeg promotora. Ono što je Oliver bio jučer i što je danas možda neće biti sutra. Ljudi koji razumiju jezik kojim on pjeva možda bude sve manje ili se spomen ugasi. Svjetski putnik ionako neće razumjeti riječi. Glazba mu se može svidjeti, ali Olivera će zavoljeti kad uroni u njegov prostor i njegovo vrijeme, u ono radi čega je taj putnik namjernik, ni ne znajući za Olivera, prošao pola svijeta. Da bi se komuniciralo globalno potrebna je određena razina apstrakcije i stilizacije sadržaja. Uostalom, modernizam nas

je odgojio da je samo apstraktno pametno i lijepo, a figurativno glupo i ružno. Normalno, u diktaturi modernizma svatko talentiran i željan prisutnosti i uvažavanja prisiljen je stilizirati svoj rad. Takve su, uostalom, često bile i pjesme koje je pjevao, u osnovi vjerujem zapravo duhovne, a za potrebe tržišta vješto kodirane u ljubavne i ljubavničke. Jednostavno, previše je to ljubavi da bi bilo samo od ovoga svijeta i za ovaj svijet. Možda je baš zato i uspio ostati tako veličanstveno malen. Suprotno suvremenim trendovima pokazao nam je uvjerljivo da umjetnost nije samo kreacija već i interpretacija. Poruka je to možda i snažnija od tekstova pjesama koje su mu pisali jer takav je i život pravednika; reprodukcija već davno stvorenog i objavljenog, bez imperativa kreacije. Svaki muzej je i sam interpretacija, prikaz i tumačenje nečega prije nas. Kao u glazbi aranžmanom, ovdje se prezentacijom stvara i ambijent.

Ambijent je duh prostora u vremenu, a rutinom života su se razvili karakteristični prostori koji su dobili svoja imena: konoba, tinel, volat, dvor, fižul, klupa, riva, vala, posta. To su dijelovi izgrađenog i osvojenog prostora o kojima je Oliver pjevao i s kojima je živio. Oni su dio identiteta onog zavičaja kojeg ovdje predstavljamo i scenografija su za predstavljanje Olivera. U konobi i tinelu se jede, pije i pjeva. U dvoru i pod voltom se razgovara, ali i razilazi. Na fižulu ispred kuće i na klupi se promatra sve što se kreće, a u šetnji rivom se promatra ono što na njoj stoji. U vali i osobito na tajnoj posti se uglavnom šuti i čeka da riba zagrije. Dopuna lokalnim prostornim tipologijama su svjetske koncertne dvorane kojima je naš junak opušteno vladao kao da se radi o istom ovom prostoru gdje je kao mladi mužikant limene glazbe oživljavao prve note. Vrijedi pokušati ljudima pokazati Olivera u njegovom prirodnom ambijentu, ali i predstaviti njegov prirodni ambijent prožet njegovom prisutnošću. Oliver je iz tog analognog vremena kad je fizički prostor još uvijek bio i jedini mogući okvir za svaku aktivnost.

Današnji stari misle da će sutrašnji mladi htjeti samo digitalno i virtualno. Gotovo je sigurno da će biti upravo suprotno jer virtualno će biti nužno i standardno, a materijalno će biti odmak od svakodnevice onako kako se danas odmaramo kroz fizičku aktivnost. Iskustvo fizičkog prostora bit će vrjednije nego je nama danas u ovoj kratkoročno digitalnoj, a dugoročno transhumanističkoj tranziciji koja vodi dekonstrukciji i rekonstrukciji stvorenoga.

*Neprijatelj je oduvijek isti.
Pobjeđuje ga se poražavanjem
samodopadnog sebe... U toj
velikoj borbi muzejski postav
o Oliveru bi trebao biti malo
ohrabrenje i trajni primjer da
smo kao ljudi kreacija vrijedna
stalne reprodukcije danas i
otporna na dekonstrukcije sutra.
Trag u beskraju.*

Za globalno ubrzanje te tranzicije tu je „novo normalno“ što utječe na sve nas, a i na funkcioniranje ovog našeg budućeg muzeja. Maske tu ne pomažu, a socijalna distanca samo pogoršava stanje kod kroničnih pacijenata – svih nas jer virus ipak nije nevidljiv, a niti je pravi neprijatelj. Neprijatelj je oduvijek isti i nevidljiv, a stalno prisutan. Pobjeđuje ga se poražavanjem samodopadnog sebe, požrtvovnosti bez žrtve, herojstva bez hrabrosti, velikodušnosti bez davanja, tolerancije bez ljubavi i odgovornosti bez dužnosti. U toj velikoj borbi ovaj postav bi trebao biti malo ohrabrenje i trajni primjer da smo kao ljudi kreacija vrijedna stalne reprodukcije danas i otporna na dekonstrukcije sutra. Trag u beskraju.

* * *

OTOK; LJUDI, GRANICE

Ivan Plantić, Vela Luka
ivan.plantic79@gmail.com

Ima već izvjesno vrijeme kako osjećam poriv neka svoja promišljanja unazad proteklih dvadesetak godina staviti na papir i podijeliti s nekim. Toliko je, naime, prošlo od dana kad sam s palube *Istre* prvi put ugledao borove Korkyre Melaine u daljini i poput antičkih Grka sam sebi rekao – ovaj komadić zemaljskog raja je pravo mjesto za dočekati starost. Nepregledna mora žita i zelene livade djetinjstva, ravne Panonije, zamijenili su vinogradi i maslinici, jedno drugo more. I tako, ostao sam na otoku i otok u meni - nikad dokraja otočanin, ali ipak dovoljno

da život ne mogu zamisliti nigdje drugdje. Definira li čovjek prostor, ili pak prostor definira čovjeka? Nijedan čovjek, po definiciji, nije otok, a istovremeno svi smo otoci u moru kolektiviteta, međutim, današnje vrijeme preferira kolektiv nauštrb individue, prihvaća mi, a odbacuje ja. Usamljujući se, usamljujemo i druge, međutim, otok za mene nikad nije bio sinonim za usamljenost nego areal koji mi omogućuje da budem dovoljno blizu moderne civilizacije, a opet dovoljno daleko od duhovne sivilizacije koju ona donosi. Upoznao sam sva mjesta na Korčuli, radio u svima osim u Blatu, nastojao spoznati otočke ljude i

*Na svega pedesetak kilometara
stisnulo se toliko sličnosti i toliko
različitosti, toliko upućenosti
jednih na druge i međuovisnosti,
a istovremeno tolika težnja za
samodostatnosti i zatvorenosti,
za crtanjem kojekakvih granica,
stvarnih i fiktivnih, i geografskih
i psiholoških.*

otočki mentalitet, specifikume i dodirne točke, i nakon skoro dva desetljeća života na otoku uvidio sam da su sva ta naša mala *mista* zasebni, nepomirljivi svjetovi u otočnom univerzumu. Gotovo nevjerojatne mi se čine razlike na mikrorazini unatoč zajedničkim problemima i boljkama, egzistencijalnim, životnim i svakim drugim; na svega pedesetak kilometara stisnulo se toliko sličnosti i toliko različitosti, toliko upućenosti jednih na druge i međuovisnosti jednih o drugima, a istovremeno tolika težnja za samodostatnosti i zatvorenosti, za crtanjem kojekakvih granica, stvarnih i fiktivnih, s tim da su granice u ovom slučaju i geografski, ali i psihološki pojam. Još od vremena kad su Tuga, Buga & comp. prošli kroz Vrata naroda, Hrvati su bili na razmeđu carstava, kultura i religija; crtanje i opterećenost granicama nam je postala imanentna do te mjere da mi u Luci danas nemamo dokraja definiranu granicu sa susjednom općinom. U normalnim okolnostima postojanje tolikih granica i barijera na otoku, što lokalnih, političkih ili mentalnih nije naročiti problem,